

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 17ης Ιουλίου 1997 *

Στην υπόθεση C-219/95 P,

Ferriere Nord SpA, εταιρία ιταλικού δικαίου, με έδρα το Osorpo (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τη Wilma Viscardini Donà, δικηγόρο Πάδουας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Ernest Arendt, 8-10, rue Mathias Hardt,

αναιρεσεύουσα,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 6 Απριλίου 1995 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (πρώτο τμήμα) στην υπόθεση T-143/89, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-917), και με την οποία ζητείται η αναίρεση της αποφάσεως αυτής,

όπου ο έτερος διάδικος είναι

η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Enrico Traversa, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον Alberto Dal Ferro, δικηγόρο Vicence, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους G. F. Mancini, πρόεδρο τμήματος, J. L. Murray, P. J. G. Kartheyn, G. Hirsch και H. Ragnemalm (εισηγητή), δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

γενικός εισαγγελέας: P. Léger

γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 20ής Φεβρουαρίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Ιουνίου 1995, η εταιρία ιταλικού δικαίου Ferriere Nord SpA υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 6 Απριλίου 1995 το Πρωτοδικείο (πρώτο τμήμα) στην υπόθεση T-143/89, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-917, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία ατέρρευσε την προσφυγή της με αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 89/515/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 2ας Αυγούστου 1989, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.553 — Δομικά πλέγματα) (ΕΕ L 260, σ. 1, στο εξής: επίδικη απόφαση).

2 Όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά στα οποία οφείλεται η παρούσα αίτηση αναιρέσεως, από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτουν τα εξής:

— Με την επίδικη απόφαση, η Επιτροπή επέβαλε σε δεκατέσσερις παραγωγούς δομικών πλεγμάτων πρόστιμο, για τον λόγο ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1, «(...) παρέβησαν το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, συμμετέχοντας, σε μία ή περισσότερες περιπτώσεις, κατά το χρονικό διάστημα από 27 Μαΐου 1980 έως 5 Νοεμβρίου 1985, σε μία ή περισσότε-

τερες συμφωνίες, ή/και εναρμονισμένες πρακτικές (συμπράξεις), οι οποίες συνίσταντο στον καθορισμό τιμών πωλήσεως, στον περιορισμό των πωλήσεων, στην κατανομή των αγορών, όπως επίσης σε μέτρα για την εφαρμογή και τον έλεγχο αυτών των συμπράξεων».

— Η επίδικη απόφαση προσάπτει ειδικότερα στην αναιρεσείουσα «(...) ότι συμμετείχε σε δύο δέσμες συμπράξεων στη γαλλική αγορά. Στις συμπράξεις αυτές εμπλέκονταν, αφενός, οι Γάλλοι παραγωγοί (...) και, αφετέρου, οι αλλοδαποί παραγωγοί που ασκούσαν δραστηριότητα στη γαλλική αγορά (...) και είχαν ως αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών και των ποσοστώσεων, προκειμένου να μειωθούν οι εισαγωγές δομικών πλεγμάτων στη Γαλλία, και την ανταλλαγή πληροφοριών. Η πρώτη δέσμη συμπράξεων πραγματοποιήθηκε μεταξύ Απριλίου 1981 και Μαρτίου 1982. Η δεύτερη δέσμη συμπράξεων πραγματοποιήθηκε μεταξύ των αρχών του 1983 και του τέλους του 1984. Η δεύτερη αυτή δέσμη συμπράξεων έλαβε τυπική μορφή με την υιοθέτηση τον Οκτώβριο του 1983 ενός *protocole d'accord*» (σκέψη 15 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

— Για τον λόγο αυτόν επιβλήθηκε στη Ferriere Nord πρόστιμο 320 000 ECU.

3 Στις 18 Οκτωβρίου 1989 η αναιρεσείουσα άσκησε προσφυγή με αντικείμενο την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως. Με διατάξεις της 15ης Νοεμβρίου 1989, το Δικαστήριο παρέπεμψε την απόφαση αυτή, καθώς και άλλες δέκα συναφείς υποθέσεις, ενώπιον του Πρωτοδικείου, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14 της αποφάσεως 88/591/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 319, σ. 1).

4 Η αναιρεσείουσα ζήτησε από το Πρωτοδικείο, κυρίως, να ακυρώσει την επίδικη απόφαση, καθόσον οι διατάξεις της την αφορούν, και, επικουρικά, να ακυρώσει το πρόστιμο που της επιβλήθηκε ή να το μειώσει κρίνοντας κατ' επιείκεια και, εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα. Η Επιτροπή ζήτησε από το Πρωτοδικείο να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη και να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

- 5 Προς στήριξη της προσφυγής της, η αναιρεσείουσα προέβαλε τρεις λόγους. Ο πρώτος αφορούσε παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, ο δεύτερος παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), και ο τρίτος την ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας.
- 6 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο απέρριψε όλους αυτούς τους λόγους.
- 7 Με την αίτηση αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο να εξαφανίσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να δεχθεί τα αιτήματα που είχε προβάλει πρωτοδίκως.
- 8 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως, να επιβεβαιώσει το κύρος της επίδικης αποφάσεως και να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.
- 9 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προβάλλει δύο λόγους. Υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο πλανήθηκε περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή, αφενός, του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και, αφετέρου, του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17.

Επί του πρώτου λόγου που αφορά παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης

- 10 Ο λόγος αυτός διαιρείται σε τρία μέρη. Η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο, κατ' αρχάς, ότι δεν έλαβε υπόψη την ιταλική απόδοση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, εν συνεχεία, ότι δεν εξέτασε ως

προς τι οι συμφωνίες στις οποίες συμμετέσχε επηρέαζαν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και, τέλος, ότι δεν εκτίμησε ορθά τους οικονομικούς και νομικούς δεσμούς που υφίστανται μεταξύ της αγοράς του δομικού πλέγματος και της αγοράς του χονδρικού υφάσματος.

- 11 Προτού εξεταστούν τα μέρη αυτά χωριστά, πρέπει να υπενθυμιστεί, όπως προκύπτει από τη σκέψη 25 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αναιρεσείουσα αναγνώρισε ότι προσχώρησε στις συμφωνίες που είχαν συναφθεί μεταξύ παραγωγών δομικού πλέγματος και ότι δεν αμφισβήτησε το αντικείμενο των συμφωνιών αυτών, το οποίο συνίστατο στον καθορισμό των τιμών και των ποσοστώσεων.
- 12 Το πρώτο μέρος του πρώτου λόγου αφορά τις σκέψεις 30 και 31 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, οι οποίες έχουν ως εξής:

«30. (...) η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας παρέλκει, όταν προκύπτει, όπως στην περίπτωση των συμφωνιών που διαπιστώνει η Απόφαση, ότι αυτές έχουν ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς (απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιανουαρίου 1990, C-277/87, Sandoz Prodotti Farmaceutici κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-45).

31. Η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλείται το ιταλικό κείμενο του άρθρου 85 της Συνθήκης για να απαιτήσει από την Επιτροπή να αποδείξει ότι η σύμπραξη είχε συγχρόνως αντικείμενο και αποτέλεσμα ανταγωνιστικό. Πράγματι, το κείμενο αυτό δεν μπορεί από μόνο του να υπερισχύσει όλων των άλλων γλωσσικών αποδόσεων, από τις οποίες προκύπτει σαφώς — με τη χρήση του συνδέσμου “ή” — ο μη σωρευτικός, αλλά εναλλακτικός χαρακτήρας της προκειμένης προϋποθέσεως, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο με την παγία ήδη νομολογία του από της εκδόσεως της αποφάσεως *Société technique minière* (παρατέθηκε ήδη). Όντως, η ενιαία ερμηνεία των κοινοτικών κανόνων επιβάλλει όπως αυτοί ερμηνεύονται και εφαρμόζονται υπό το φως των διατυπώσεών τους στις άλλες κοινοτικές γλώσσες (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 5ης Δεκεμβρίου 1967, 19/67, *Van der Vecht*, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 617, και της 6ης Οκτωβρίου 1982, 283/81, *Cilfit* και *Lanificio di Gavardo*, Συλλογή 1982, σ. 3415, σκέψη 18).»

- 13 Η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν έλαβε υπόψη την ιταλική απόδοση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, κατά την οποία μια σύμπραξη πρέπει να έχει ως αντικείμενο και ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, οπότε η διάταξη αυτή προβλέπει ότι πρέπει να συντρέχουν δύο προϋποθέσεις σωρευτικώς και όχι εναλλακτικώς. Το Πρωτοδικείο, αναφερόμενο, στη σκέψη 31 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σε νομολογία που δεν αφορά την ιταλική απόδοση του άρθρου 85, αιτιολόγησε εσφαλμένα την επιχειρηματολογία του. Συγκεκριμένα, η χρησιμοποίηση των άλλων γλωσσικών αποδόσεων δεν δικαιολογείται παρά μόνον εφόσον η έννοια μιας διατάξεως σε μία από τις αποδόσεις αυτές δεν είναι σαφής, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει εν προκειμένω.
- 14 Πράγματι, αντίθετα προς τις άλλες γλωσσικές αποδόσεις του άρθρου 85, από την ιταλική απόδοση προκύπτει, λόγω της χρησιμοποίησης του συμπλεκτικού συνδέσμου «e», ότι η σύμπραξη πρέπει να έχει ως αντικείμενο και ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού. Ωστόσο, η διαφορά αυτή δεν μπορεί να θέσει εν αμφιβόλω τον τρόπο με τον οποίο το Πρωτοδικείο ερμήνευσε το άρθρο 85 στη σκέψη 30 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 15 Πρέπει συγκεκριμένα να υπενθυμιστεί ότι, όπως ορθώς έκρινε το Πρωτοδικείο, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι οι κοινοτικές διατάξεις πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται κατά τρόπο ενιαίο, υπό το φως των διατυπώσεών τους στις άλλες κοινοτικές γλώσσες (προπαρατεθείσες αποφάσεις Van der Vecht και Cilfit και Lanificio di Gavardo, σκέψη 18). Το συμπέρασμα αυτό δεν τίγεται από το γεγονός ότι, εν προκειμένω, η ιταλική απόδοση του άρθρου 85, θεωρούμενη μεμονωμένα, είναι σαφής και χωρίς διφορούμενα, εφόσον όλες οι λοιπές γλωσσικές αποδόσεις αναφέρουν ρητώς τον εναλλακτικό χαρακτήρα της προϋποθέσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 16 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το πρώτο μέρος του πρώτου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

- 17 Το δεύτερο μέρος του πρώτου λόγου αφορά τις σκέψεις 32 έως 35 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, οι οποίες έχουν ως εξής:

«32. (...) το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν επιβάλλει όπως οι διαπιστωθέντες περιορισμοί του ανταγωνισμού όντως επηρέασαν αισθητά τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών, αλλ' επιβάλλει απλώς και μόνο να αποδεικνύεται ότι οι συμφωνίες αυτές είναι ικανές να έχουν τέτοιο αποτέλεσμα (παρατεθείσα απόφαση Miller κατά Επιτροπής, σκέψη 15).

33. Εν προκειμένω, παρατηρείται ότι το γεγονός ότι οι μονάδες παραγωγής δομικών πλεγμάτων της προσφεύγουσας είναι απομακρυσμένες από τη γαλλική αγορά δεν είναι καθαυτό ικανό να εμποδίσει τις εξαγωγές της προς την αγορά αυτή. Συναφώς, η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας αποδεικνύει άλλωστε αφ' εαυτής ότι οι συμπράξεις, κατά το μέτρο που αποσκοπούσαν στην αύξηση των τιμών, ήταν ικανές να αυξήσουν τις εξαγωγές της προσφεύγουσας προς τη Γαλλία και, επομένως, να επηρεάσουν το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο.

34. Επιπλέον, αν υποθεθεί, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, ότι οι συμπράξεις δεν μετέβαλαν το μερίδιο της αγοράς που κατείχαν συνολικά οι Ιταλοί παραγωγοί και οι εξαγωγές της προσφεύγουσας παρέμειναν πολύ χαμηλότερες από την ποσόστωση που της είχε χορηγηθεί, ωστόσο, οι διαπιστωθέντες περιορισμοί του ανταγωνισμού ήταν ικανοί να εκτρέψουν τα εμπορικά ρεύματα από την κατεύθυνση που αλλιώς θα ακολουθούσαν (παρατεθείσα απόφαση Van Landewyck κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 172). Πράγματι, οι συμπράξεις είχαν ως αντικείμενο τον περιορισμό των εισαγωγών στη γαλλική αγορά με σκοπό την τεχνητή αύξηση των τιμών στην αγορά αυτή.

35. Από τα προαναφερθέντα προκύπτει ότι, όπως διαπιστώνεται με την Απόφαση, προσχωρώντας σε συμφωνίες οι οποίες είχαν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και οι οποίες ήταν ικανές να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η προσφεύγουσα παρέβη το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.»

- 18 Η αναιρεσειούσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι στη σκέψη 32 περιορίστηκε στη διαπίστωση ότι αρκεί οι συμφωνίες στις οποίες μετέσχε να μπορούν να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο ώστε να είναι αντίθετες προς το άρθρο 85 της Συνθήκης, ενώ το Πρωτοδικείο θα έπρεπε επίσης να αποδείξει ως προς τι οι εν λόγω συμφωνίες παρεμπόδιζαν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Κατά την άποψή της, οι επίδικες αποφάσεις δεν μπορούσαν να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ της Ιταλίας και της Γαλλίας.
- 19 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Πρωτοδικείο ορθώς υπενθύμισε στη σκέψη 32 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης ότι, σύμφωνα με την απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 1978, 19/77, Miller κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1978, σ. 47, σκέψη 15), το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν επιβάλλει να έχουν οι συμφωνίες που διαλαμβάνονται στη διάταξη αυτή αισθητά επηρεάσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο, γεγονός άλλωστε το οποίο, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, δυσχερώς μπορεί να αποδειχθεί επαρκώς κατά νόμο, αλλά ζητεί να αποδεικνύεται ότι οι συμφωνίες αυτές είναι ικανές να έχουν ένα τέτοιο αποτέλεσμα.
- 20 Από πάγια νομολογία προκύπτει επιπλέον ότι, για να είναι μια απόφαση, μια συμφωνία ή μια σύμπραξη ικανές να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, πρέπει, βάσει νομικών ή πραγματικών στοιχείων, να επιτρέπουν να θεωρηθεί με επαρκή βαθμό πιθανότητας ότι μπορούν να ασκήσουν επιρροή, άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική, στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών, δικαιολογώντας τον φόβο ότι μπορούν να εμποδίσουν την πραγματοποίηση ενιαίας αγοράς μεταξύ κρατών μελών (βλ. αποφάσεις της 30ής Ιουνίου 1966, 56/65, Société technique minière, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 313, και της 29ης Οκτωβρίου 1980, 209/78 έως 215/78 και 218/78, Van Landewyck κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 207, σκέψη 170).
- 21 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι και το δεύτερο μέρος του πρώτου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

- 22 Το τρίτο μέρος του πρώτου λόγου αφορά τη σκέψη 29 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως:

«29. Όσον αφορά τον επηρεασμό του ανταγωνισμού, είναι αληθές ότι, όπως παρατηρεί η προσφεύγουσα, η τιμή των δομικών πλεγμάτων εξαρτάται ευρέως από την τιμή του χονδρούρματος, από αυτό όμως δεν προκύπτει ότι έχει αποκλειστεί κάθε δυνατότητα αποτελεσματικού ανταγωνισμού στο πεδίο αυτό. Πράγματι, απέμενε για τον παραγωγό αρκετό περιθώριο κέρδους που να επιτρέπει αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην αγορά. Κατά συνέπεια, οι συμπράξεις είχαν αισθητό αποτέλεσμα επί του ανταγωνισμού (...).»

- 23 Η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν αιτιολόγησε τη θέση ότι, παρά το σχετικό με το χονδρόσυρμα κανονιστικό και οικονομικό πλαίσιο, δεν είχε ωστόσο αποκλειστεί κάθε δυνατότητα αποτελεσματικού ανταγωνισμού στον τομέα του δομικού πλέγματος.

- 24 Η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί βεβαίως την ύπαρξη περιθωρίου ανταγωνισμού στην αγορά του δομικού πλέγματος, παρά το καθεστώς ΕΚΑΧ που εφαρμόζεται στο χονδρόσυρμα. Προσάπτει ωστόσο στο Πρωτοδικείο ότι δεν εξέτασε μήπως οι συμφωνίες περί του δομικού πλέγματος μπορούσαν να είναι συμβατές με το άρθρο 85 της Συνθήκης στο μέτρο που συνέβαλαν στην αύξηση των τιμών του δομικού πλέγματος και συνεπώς, εμμέσως, στην αύξηση των τιμών του χονδρούρματος. Στο πλαίσιο της αγοράς του χονδρούρματος, η Επιτροπή επιθυμούσε την ανάκαμψη του επιπέδου των τιμών. Κατά συνέπεια, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι το πραγματικό αντικείμενο της συμπράξεως με τους Γάλλους παραγωγούς δομικού πλέγματος δεν συνίστατο στον περιορισμό του ανταγωνισμού στον τομέα αυτόν, αλλά στην επιδίωξη των ίδιων με την Επιτροπή στόχων στον τομέα του χονδρούρματος.

- 25 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ορθώς το Πρωτοδικείο περιορίστηκε στη διαπίστωση ότι υφίστατο, στην αγορά του δομικού πλέγματος, επαρκές περιθώριο επιτρέπον αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Το γεγονός ότι στην αγορά του χονδρούρματος, από την οποία εξαρτάται η αγορά του δομικού πλέγματος, είχαν επιβληθεί ποσοστώσεις παραγωγής — και όχι τιμές, όπως φαίνεται να υποστηρίζει η αναιρεσείουσα — δεν είναι ικανό να μεταβάλει τη διαπίστωση στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο. Εν πάση περιπτώσει, το κανονιστικό και οικονομικό πλαίσιο του χονδρούρματος ουδόλως επέτρεπε

στην αναιρεσείουσα να μετέχει σε αντιανταγωνιστικές συμφωνίες περί ενός παραγώγου προϊόντος, με το πρόσχημα της προστασίας του αρχικού προϊόντος και της υποκαταστάσεως στη θέση των αρμοδίων αρχών, που είναι οι μόνες αρμόδιες προς τούτο.

26 Επομένως, ο πρώτος λόγος πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του δευτέρου λόγου που αφορά παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17

27 Ο λόγος αυτός αφορά την επιβολή και τον καθορισμό του ύψους του προ-
στίμου, που προβλέπεται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17.

28 Το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 ορίζει τα εξής:

«Η Επιτροπή δύναται να επιβάλει, με απόφαση, στις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεως πρόστιμο (...) όταν, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας:

α) διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, ή του άρθρου 86 της Συνθήκης,

β) (...).

Κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, εκτός από τη σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της.»

- 29 Η αναιρεσείουσα ζητεί την ακύρωση ή, τουλάχιστον, τη μείωση του προστίμου που της επιβλήθηκε με την επίδικη απόφαση.
- 30 Συναφώς, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε το σύνολο των επιχειρημάτων που προέβαλε ενώπιόν του ή δεν εξέτασε επαρκώς τα στοιχεία στα οποία στηρίζονταν τα επιχειρήματα αυτά. Επιπλέον, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, επικουρικώς, ότι, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι είναι βάσιμη κατ' αρχήν η επιβολή του προστίμου, το ύψος του προστίμου είναι εν πάση περιπτώσει υπερβολικό και άδικο.
- 31 Όσον αφορά τον προβαλλόμενο άδικο χαρακτήρα του προστίμου, πρέπει να τονιστεί ότι, όταν το Δικαστήριο αποφαινεται επί νομικών ζητημάτων στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, δεν πρέπει να υποκαθιστά, για λόγους επιείκειας, το Πρωτοδικείο, όταν αποφαινεται κατά πλήρη δικαιοδοσία επί του ύψους των προστίμων που επιβάλλονται σε επιχειρήσεις, οι οποίες παραβιάζουν το κοινοτικό δίκαιο (απόφαση της 6ης Απριλίου 1995, C-310/93 P, BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. I-865, σκέψη 34). Αντιθέτως, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εξετάζει αν το Πρωτοδικείο απάντησε επαρκώς κατά νόμο στο σύνολο των επιχειρημάτων που προέβαλε η αναιρεσείουσα όσον αφορά την ακύρωση ή τη μείωση του προστίμου.
- 32 Πρέπει καταρχάς να υπενθυμιστεί (βλ. διάταξη της 25ης Μαρτίου 1996, C-317/95 P, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-1611) ότι, αφενός, το άρθρο 15, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17 καθορίζει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται ώστε η Επιτροπή να μπορεί να επιβάλει πρόστιμα (προϋποθέσεις επιβολής προστίμου)· μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών περιλαμβάνεται εκείνη που αφορά την εκ προθέσεως ή εξ αμελείας τέλεση της παραβάσεως. Αφετέρου, στο δεύτερο εδάφιο της διατάξεως αυτής ρυθμίζεται ο καθορισμός του ύψους του προστίμου, το οποίο συναρτάται προς τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως.

- 33 Η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να αποδεικνύεται βάσει διαφόρων στοιχείων όπως είναι, μεταξύ άλλων, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το πλαίσιο της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, τούτο δε χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει υποχρεωτικά να λαμβάνονται υπόψη (προπαρατεθείσα διάταξη SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 54).
- 34 Πρέπει εν συνεχεία να τονιστεί ότι το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 δεν επιβάλλει την εκ μέρους του Πρωτοδικείου υπενθύμιση του δυνητικού χαρακτήρα του προστίμου. Για να κρίνει ότι μπορούσε να επιβληθεί πρόστιμο για τις εν λόγω παραβάσεις, ήταν αρκετό για το Πρωτοδικείο να διαπιστώσει, όπως έπραξε στις σκέψεις 41 και 42 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την εκ προθέσεως τέλεση των παραβάσεων από την αναιρεσείουσα, καθώς και τη σοβαρότητά τους.
- 35 Η αναιρεσείουσα προβάλλει καταρχάς εκ νέου το επιχείρημα το οποίο θεωρεί καθοριστικό, ήτοι τον στενό δεσμό μεταξύ του δομικού πλέγματος και του συστήματος των ποσοτώσεων που ισχύει για το χονδρόσυρμα. Κατ' αυτήν, η κατάσταση δεν διαφέρει από εκείνη της ζάχαρης, την οποία το Δικαστήριο εξέτασε στην απόφασή του της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1975, σ. 507), με την οποία το Δικαστήριο μείωσε σημαντικά τα πρόστιμα. Η αναιρεσείουσα προσάπτει συνεπώς στο Πρωτοδικείο ότι δεν διέκρινε κανένα στοιχείο ομοιότητας μεταξύ εκείνης της υποθέσεως και της υπό κρίση περιπτώσεως.
- 36 Το επιχείρημα αυτό αφορά τη σκέψη 63 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στην οποία το Πρωτοδικείο έκρινε τα εξής:

«63. Όσον αφορά τη σχέση που υπάρχει μεταξύ της αγοράς δομικών πλεγμάτων και εκείνης του χονδρόσυρματος, επιβάλλεται, καταρχάς, η διαπίστωση ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τη σχέση αυτή (παράγραφος 201 της Αποφάσεως). Κατά τα λοιπά, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλείται την προαναφερθείσα απόφαση Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, κατά το μέτρο που η απόφαση αυτή αφορά περίπτωση η οποία διαφέρει θεμελιωδώς από την προκειμένη κατά δύο στοιχεία. Αφενός, η πρώτη περίπτωση αφορούσε κοινή

οργάνωση γεωργικής αγοράς εμπόρουσα στη Συνθήκη ΕΟΚ, ενώ η προκειμένη περίπτωση αφορά σύστημα τιμών και ποσοτώσεων παραγωγής που εμπόρει στη Συνθήκη ΕΚΑΧ. Αφετέρου, στην υπόθεση *Suiker Unie* κ.λπ. κατά Επιτροπής, αντικείμενο της κοινής οργάνωσης αγοράς ήταν το παράγωγο προϊόν ενώ, εν προκειμένω, αντικείμενο του συστήματος τιμών και ποσοτώσεων παραγωγής είναι το βασικό προϊόν. Ως εκ τούτου, στο οικονομικό επίπεδο, οι περιπτώσεις τις οποίες αφορούν η απόφαση *Suiker Unie* κ.λπ. κατά Επιτροπής και η παρούσα υπόθεση διαφέρουν θεμελιωδώς και, επομένως, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλείται την απόφαση αυτή προς στήριξη των αιτημάτων της.»

- 37 Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι οι δύο καταστάσεις είναι συγκρίσιμες. Στην προπαρατεθείσα υπόθεση *Suiker Unie* κ.λπ. κατά Επιτροπής, η κοινή οργάνωση στον τομέα της ζάχαρης ήταν αναγκαία για να διασφαλιστεί μια κατώτατη τιμή για τα ζαχαρότευτλα. Εν προκειμένω, δεν ήταν δυνατό να διασφαλιστεί κατώτατη τιμή για το χονδρόσυρμα χωρίς να ρυθμιστεί επίσης η αγορά του δομικού πλέγματος.
- 38 Πρέπει συναφώς να υπενθυμιστεί ότι, όσον αφορά την εκτίμηση για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σοβαρότητα και η διάρκεια της παραβάσεως, πράγμα το οποίο υποχρεώνει το Δικαστήριο να συνεκτιμά το κανονιστικό και οικονομικό πλαίσιο της επιτιμώμενης συμπεριφοράς (προπαρατεθείσα απόφαση *Suiker Unie* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 612).
- 39 Αντίθετα προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, το κανονιστικό και οικονομικό πλαίσιο των επίδικων συμφωνιών συνεκτιμήθηκε επαρκώς από το Πρωτοδικείο στη σκέψη 63 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 40 Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε όχι μόνον ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τον υφιστάμενο δεσμό μεταξύ της αγοράς του δομικού πλέγματος και της αγοράς του χονδρόσυρματος, αλλά και ότι οι περιπτώσεις τις οποίες αφορούσαν, αφενός, η προπαρατεθείσα απόφαση *Suiker Unie* κ.λπ. κατά Επιτροπής και, αφετέρου, η παρούσα υπόθεση διέφεραν θεμελιωδώς.

- 41 Πρέπει πράγματι να τονιστεί ότι, στην προπαρατεθείσα υπόθεση Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, η σχετική αγορά αφορούσε προϊόν υποκειμένο σε κοινή οργάνωση αγοράς, στο πλαίσιο της οποίας ίσχυαν ιδίως εθνικές ποσοτώσεις παραγωγής ζάχαρης κατανεμόμενες μεταξύ των κυρίων παραγωγών. Αντιθέτως, εν προκειμένω, η σχετική αγορά, ήτοι εκείνη του δομικού πλέγματος, είναι ελεύθερη και δεν υπόκειται σε κανένα αντίστοιχο μέτρο.
- 42 Προκειμένου να επιτύχει μείωση του προστίμου, η αναιρεσείουσα προβάλλει εν συνεχεία άλλα επιχειρήματα τα οποία, κατ' αυτήν, δεν έλαβε επαρκώς υπόψη το Πρωτοδικείο.
- 43 Υπενθυμίζει, πρώτον, ότι ενήργησε αποκλειστικά με σκοπό την προάσπιση της αγοράς του χονδρικού ζάχαρος, σύμφωνα με τις διατάξεις που έχει θεσπίσει η Επιτροπή στον τομέα αυτόν.
- 44 Το επιχείρημα αυτό αφορά τη σκέψη 64 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στην οποία το Πρωτοδικείο έκρινε τα εξής:

«64. Εξάλλου, εάν υποτεθεί ότι η εφαρμογή των επιδίκων συμφωνιών οδήγησε έμμεσα στην αύξηση των τιμών του χονδρικού ζάχαρος, αύξηση την οποία επιθυμούσε η Επιτροπή, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλείται το γεγονός αυτό ως ελαφρυντική περίσταση. Όντως, οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να επικαλούνται ότι οι συμφωνίες τους περί τιμών και ποσοτώσεων για ένα προϊόν είχαν έμμεσα θετική επίδραση επί των τιμών άλλου προϊόντος, καλυπτομένου από σύστημα ποσοτώσεων παραγωγής που θέσπισε η Επιτροπή, λόγω του κινδύνου να αυξηθεί υπερβολικά η επίπτωση που έχει αυτό το σύστημα ποσοτώσεων. Το σύστημα που θέσπισε η Επιτροπή για το χονδρικό

συρμα βάσει της Συνθήκης ΕΚΑΧ ήταν περιορισμένο στο προϊόν αυτό. Οι επιχειρήσεις δεν μπορούσαν να επεκτείνουν το σύστημα αυτό σε προϊόν διεπόμενο από τη Συνθήκη ΕΟΚ, όπως είναι τα δομικά πλέγματα.»

45 Από τη σκέψη αυτή προκύπτει επαρκώς ότι το Πρωτοδικείο εξέτασε τους λόγους για τους οποίους το επιχείρημα αυτό δεν μπορούσε να θεωρηθεί ελαφρυντική περίπτωση.

46 Δεύτερον, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι δεν άντλησε κανένα πλεονέκτημα από τις επίδικες αποφάσεις και επικρίνει τη σκέψη 53 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στην οποία το Πρωτοδικείο διαπίστωσε τα εξής:

«53. (...) το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν αποκόμισε κέρδος από την παράβαση ελήφθη υπόψη κατά τον υπολογισμό του προστίμου που της επιβλήθηκε. Πράγματι, η Επιτροπή έλαβε υπόψη ότι στον τομέα των δομικών πλεγμάτων η αποδοτικότητα είναι γενικά ελάχιστα ικανοποιητική (παράγραφος 201 της Αποφάσεως), καθώς και τη χρηματοοικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων (παράγραφος 203 της Αποφάσεως). Εξάλλου, η έλλειψη κέρδους που να έχει αντληθεί από την παράβαση δεν μπορεί να συνιστά εμπόδιο στην επιβολή σημαντικών προστίμων, άλλως αυτά θα έχαναν τον αποτρεπτικό χαρακτήρα τους.»

47 Από τη σκέψη αυτή προκύπτει επίσης ότι το Πρωτοδικείο εξέτασε επαρκώς τους λόγους για τους οποίους το επιχείρημα αυτό δεν ευσταθούσε.

48 Τρίτον, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι ενήργησε με προοπτική την ολοκλήρωση και όχι τη στεγανοποίηση των αγορών.

- 49 Αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Επιτροπή, το επιχείρημα αυτό πράγματι προβλήθηκε από την αναιρεσείουσα με την προσφυγή που άσκησε ενώπιον του Πρωτοδικείου, αλλά δεν εξετάστηκε αυτοτελώς από το Πρωτοδικείο.
- 50 Πρέπει ωστόσο να τονιστεί ότι το επιχείρημα αυτό εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της εκ προθέσεως ή εξ αμελείας τελεσθείσας παραβάσεως και, ως εκ τούτου, εξετάστηκε επαρκώς στις σκέψεις 41 και 42 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στις οποίες το Πρωτοδικείο έκρινε τα εξής:

«41. (...) για να μπορεί να θεωρηθεί ότι μια παράβαση διαπράχθηκε εκ προθέσεως δεν είναι απαραίτητο η επιχείρηση να έχει επίγνωση ότι παραβαίνει τους κανόνες αυτούς, αλλά αρκεί το ότι δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η συμπεριφορά της είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού (...).

42. Εν προκειμένω, λαμβάνοντας υπόψη την εγγενή σοβαρότητα και τον πρόδηλο χαρακτήρα της παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και ειδικότερα των στοιχείων α' και γ', το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι δεν ενήργησε εκ προθέσεως. Για τους ίδιους επίσης λόγους, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να αντλεί επιχείρημα από το ότι, ως παραγωγός χάλυβα του οποίου οι δραστηριότητες διέπονται συνήθως από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ, αγνοούσε ότι οι συμφωνίες αυτές ήταν αντίθετες προς τη Συνθήκη ΕΟΚ.»

- 51 Τέταρτον, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι δεν μετέσχε ούτε στις συμφωνίες που αφορούσαν την αγορά της Benelux ούτε σε εκείνες που αφορούσαν τη γερμανική αγορά, μολονότι η τελευταία αυτή αγορά παρουσίαζε σημαντικό ενδιαφέρον γι' αυτήν. Υποστηρίζει επίσης ότι ουδέποτε πρότεινε για την ιταλική αγορά μέτρα ανάλογα με τα γαλλικά και γερμανικά, μολονότι ήταν σε θέση να το πράξει, λόγω της σημαντικής θέσεώς της στην αγορά.

- 52 Επί του σημείου αυτού, αρκεί να διαπιστωθεί ότι το Πρωτοδικείο εξέτασε και απέδειξε επαρκώς στη σκέψη 48 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως τους λόγους για τους οποίους τα επιχειρήματα αυτά στερούνταν οποιασδήποτε βάσεως, κρίνοντας τα εξής:

«48. Η Απόφαση έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν μετέσχε στις παραβάσεις σχετικά με την αγορά της Benelux και τη γερμανική αγορά, καθόσον δεν αναφέρεται στην απόφαση ότι η προσφεύγουσα είχε σχετική συμμετοχή. Επίσης, η Απόφαση δεν διαπιστώνει ότι είχαν συναφθεί συμφωνίες για την ιταλική αγορά. Συναφώς, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να αντλεί επιχειρήματα από το ότι η παράβαση που διέπραξε μπορούσε να ήταν ακόμη πιο σοβαρή για να απαιτήσει μείωση του προστίμου που της επιβλήθηκε.»

- 53 Η αναιρεσίτουσα υποστηρίζει, τέλος, ότι, ακόμη κι αν το Δικαστήριο κρίνει ότι το πρόστιμο είναι δικαιολογημένο, το ύψος του πρέπει να μειωθεί σημαντικά λόγω της υποτιμήσεως της ιταλικής λίρας σε σχέση με το ECU, η οποία επήλθε από τις 2 Αυγούστου 1989, ημερομηνία εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως. Κατ' αυτήν, το Δικαστήριο πρέπει να καθορίσει το ύψος του προστίμου υπολογίζοντάς το σε ιταλικές λίρες με βάση την ισοτιμία του ECU που ίσχυε κατά την ημερομηνία καθορισμού του προστίμου.
- 54 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, βάσει του άρθρου 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο λόγος αυτός είναι απαράδεκτος, εφόσον υποβλήθηκε για πρώτη φορά με το υπόμνημα απαντήσεως.
- 55 Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το οποίο έχει εφαρμογή στις αιτήσεις αναιρέσεως βάσει του άρθρου 118 του ίδιου Κανονισμού, απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών κατά τη διάρκεια της δίκης, εκτός αν στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία.

- 56 Επιβάλλεται, συναφώς, η διαπίστωση ότι το επιχείρημα που αντλείται από την υποτίμηση της λίρας δεν προβλήθηκε από την αναιρεσείουσα ούτε ενώπιον του Πρωτοδικείου ούτε στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως. Για να μπορούσε ένας τέτοιος λόγος να προβληθεί παραδεκτώς με το υπόμνημα απαντήσεως, θα έπρεπε η αναιρεσείουσα, σύμφωνα με το άρθρο 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, να αποδείξει για ποιους λόγους η υποτίμηση της ιταλικής λίρας αποτελεί πραγματικό στοιχείο που ανέκυψε κατά την παρούσα δίκη. Δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα δεν προσκόμισε κανένα σχετικό στοιχείο, πρέπει να απορριφθεί ο λόγος αυτός ως απαράδεκτος.
- 57 Δεδομένου ότι κανένας λόγος δεν έγινε δεκτός, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 58 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, που έχει εφαρμογή επί της αναιρετικής διαδικασίας βάσει του άρθρου 118, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα της παρούσας δίκης.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Καταδικάζει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

Mancini

Murray

Karpeyn

Hirsch

Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 17 Ιουλίου 1997.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

R. Grass

G. F. Mancini